

# Những kỷ niệm trên lộ trình Sài Gòn - Kiến Hòa, 1963-1966

Lâm Vĩnh-Thế

Tôi tốt nghiệp Trường Đại Học Sư Phạm Sài Gòn (ĐHSPSG), Ban Sử Địa, Khóa 3 (1963) và nhiệm sở đầu tiên là Trường Trung Học Công Lập Kiến Hòa (Bến Tre) là nơi tôi đã dạy học trong ba năm, 1963-1966. Trong thời gian dạy học 3 năm này, tôi đã đi lại giữa Sài Gòn và Kiến Hòa không biết bao nhiêu lần, và, vì vậy, tôi đã có thật nhiều kỷ niệm khó quên trên từng chặng đường của lộ trình này. Bài viết này hoàn toàn không đề cập đến chuyện dạy học mà chỉ cố gắng ghi lại những kỷ niệm khó quên đó mà thôi.

## Bến Xe Miền Tây và Các Loại Xe Chở Khách

Kiến Hòa là một tỉnh ở Miền Tây Nam Phần, thuộc khu Tiền Giang. Từ Sài Gòn đi về Kiến Hòa, phương tiện giao thông tiện lợi nhất là các chuyến xe đò khởi hành từ Bến Xe Miền Tây, nằm trên đường Petrus Ký.<sup>[1]</sup>



**Bến Xe Đò Miền Tây Trên Đường Petrus Ký – Khoảng năm 1960**

Từ sáng sớm đến chiều tối, sinh hoạt tại Bến Xe Miền Tây lúc nào cũng rộn rịp với bao nhiêu là xe vào bến từ các tỉnh đổ khách xuống cũng như xe rời bến mang đầy khách đi về các tỉnh.

Xe chở khách có hai loại: xe đò và xe lô. Xe đò là những chiếc xe có thùng to chở được nhiều khách, thường được sơn đủ màu (như trong hai tấm ảnh bên trên). Xe lô (chữ lô có gốc từ tiếng Pháp là chữ “location” có nghĩa là “cho thuê”) thì nhỏ hơn nhiều chỉ chở được khoảng 8-10 hành khách, thường là loại xe để chở gia đình (familial) của hãng xe hơi Pháp Peugeot và phần lớn chỉ sơn màu trắng hay đen thôi.



**Xe Peugeot loại Familial dùng làm Xe lô**

Về giá tiền xe thì xe đồ rẻ hơn xe lô. Tuy đi xe lô phải trả nhiều tiền nhưng tôi thường chọn đi xe lô hơn là xe đồ vì hai lý do sau đây: 1) Không phải chờ lâu vì xe đồ chỉ rời bến khi nào đã có khách gần đầy xe (khoảng 30-40 khách) và, 2) Đi xe lô không mất nhiều thời gian vì xe lô chạy nhanh hơn xe đồ rất nhiều.

Đến ngày hôm nay, tôi vẫn còn nhớ như in câu chuyện sau đây đã xảy ra 60 năm về trước: đó là buổi chiều một ngày Thứ Năm trong tuần, ngày 24-12-1964 (hôm sau là Thứ Sáu, 25-12-1964, nhưng được nghỉ vì là Lễ Giáng Sinh), sau khi dạy xong buổi học cuối cùng tại Trường Kiến Hòa, lúc đó đã hơn 5 giờ chiều rồi, tôi vội về nhà trọ để lấy hành lý và sau đó thuê một chiếc xe lô gắn máy (xe lô là loại xe chở khách có thể làm bằng xe đạp hay xe gắn máy phía sau có kéo theo một cái thùng làm chỗ ngồi cho khách)



**Xe lô đạp**



**Xe lô gắn máy**

để đi cho nhanh ra Bến Bắc Tân Thạch để sang Mỹ Tho (chữ Bắc là xuất phát từ tiếng Pháp là chữ Bac có nghĩa là Phà; tiếng Anh là Ferry). Sang tới Bắc Rạch Miễu phía bên Mỹ Tho, tôi thuê một chiếc xích lô đạp chở tôi để đi ra bến xe đồ để đi về Sài Gòn. Lúc đó cũng đã 8 giờ tối rồi và không còn xe lên Sài Gòn nữa vì các bác tài xế đều là “tài Mỹ Tho.” Tôi đã tính trong bụng là chắc đêm đó phải đến nhà Anh Huỳnh Chiêu Đăng <sup>[2]</sup> xin ngủ nhờ một đêm thôi. Nhưng rất may, ngay lúc đó có một chiếc xe lô từ

Sài Gòn vào bến, và bác tài xế hô to là sẽ trở về Sài Gòn ngay, vì bác tài xế này là “tài Sài Gòn.” Thế là mọi người chạy ào tới để tranh nhau lên xe. Tôi chậm chân nên không còn chỗ trong xe nữa và phải ngồi trên cái bửng của cốp sau xe lúc đó đã được hạ xuống để làm chỗ ngồi “extra,” cùng với 3 người chậm chân khác, ngó mặt ra phía sau xe. Nhưng nhờ vậy mà tôi đã về được tới Sài Gòn kịp đêm đó để “ăn réveillon” với bà xã tôi. Sáng hôm sau bà xã tôi chuyển bụng và đến khoảng 10 giờ sáng thì sanh đứa con đầu lòng của chúng tôi, Lâm Thế Dũng, sinh ngày 25-12-1964, năm nay sắp được đúng 60 tuổi.

## **Trên Đường Đi Từ Sài Gòn Về Mỹ Tho**

Lộ trình Sài Gòn – Mỹ Tho dài khoảng 70 km và đi ngang qua khá nhiều địa danh. Ra khỏi Sài Gòn về hướng Tây chúng ta lần lượt đi qua các làng xã, thị trấn, quận huyện sau đây:

- xã Phú Lâm (quận Bình Chánh)
- xã An Lạc (quận Bình Chánh)
- thị trấn Gò Đen (quận Bến Lức, tỉnh Long An, xưa là tỉnh Tân An), nổi tiếng về rượu đế
- thị trấn Chợ Đệm (quận Bến Lức, tỉnh Long An), nổi tiếng về món điểm tâm là cháo lòng
- Cầu Bến Lức (quận Bến Lức, tỉnh Long An) là một chiếc cầu sắt lớn, dài khoảng 400-500 mét, bắc ngang qua sông Vàm Cỏ Đông; mỗi lần chỉ thông xe một chiều thôi; trong thời gian chờ đợi người dân địa phương đổ ra bên hông các xe đồ, xe lô, xe nhà đang chờ qua cầu để bán các loại hàng quà như: bánh ít, bánh tét chuối, thơm khóm nguyên trái cũng có mà cắt thành miếng rồi cũng có, mía ghim, đậu phộng, vv. Đặc biệt nhất mà tôi sẽ không bao giờ có thể quên được là một người mù với chiếc đàn ghi ta cũ kỹ đàn và hát những bản nhạc nổi tiếng của thời thập niên 1960; một thời gian sau đột nhiên xuất hiện cùng với anh một cô bé gái lai độ chừng 11-12 tuổi, tóc vàng hoe, mặt mày thật ngây thơ xinh xắn, với giọng hát khàn khàn (có lẽ do hát nhiều quá mỗi ngày), trông thật dễ thương và tội nghiệp, thay anh hát những bản nhạc đó, còn anh thì chỉ đàn thôi; hành khách đi xe đã cảm xúc nhiều trước cảnh này nên đã cho tiền khá nhiều.
- Cầu Ván và Cầu Voi: là hai cây cầu nhỏ, là cầu đúc nhưng rất ngắn, chỉ dài độ 15-20 mét thôi, và cách nhau độ 6-7 km
- Cầu Tân An: là một cây cầu sắt, dài khoảng hơn 300 mét, bắc ngang qua sông Vàm Cỏ Tây, trước kia là cầu cho cho cả đường xe lửa, mỗi lần chỉ thông xe một chiều thôi nên, cũng giống như tại Cầu Bến Lức, người dân địa phương cũng bán hàng quà nhộn nhịp.
- Quận Bến Tranh (thuộc tỉnh Định Tường tức Mỹ Tho), với quận lỵ đặt tại xã Tân Hiệp; đây là thị trấn cuối cùng, sau khi qua Ngã Ba Trung

Lương (nếu rẽ phải thì vào Quốc Lộ số 4 tiếp tục đi về hướng Vĩnh Long), trước khi vào Mỹ Tho.

## Bắc Rạch Miếu

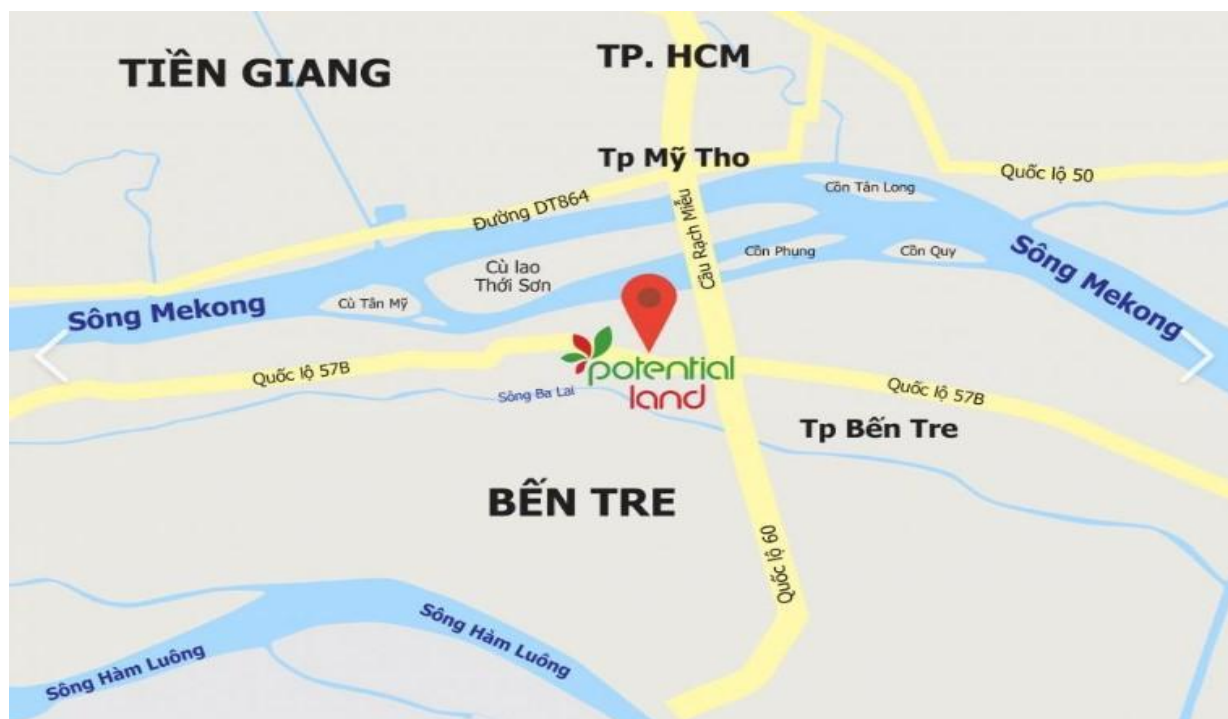


Bến Bắc Rạch Miếu nằm ở phía cực Nam của Thị Xã Mỹ Tho, trên bờ sông Mỹ Tho (chảy ra Cửa Đại, một trong 9 cửa của sông Cửu Long), ngó ngang Cù Lao Rồng (hay Cồn Rồng, bây giờ gọi là Cồn Tân Long). Trong những năm cuối thập niên 1950 và đầu thập niên 1960, Bắc Rạch Miếu chỉ sử dụng các chiếc phà nhỏ, chỉ chở được độ 3-4 xe thôi. Từ giữa thập niên 1960 Bắc Rạch Miếu bắt đầu sử dụng thêm một số phà lớn có thể chở cả chục xe:



**Phà loại lớn có thể chở cả chục chiếc xe**

Không giống như phà Mỹ Thuận chỉ băng ngang sông Tiền, thủy trình chỉ dài khoảng 1 km, phà Rạch Miễu khởi sự từ bờ Nam sông Mỹ Tho, đi vòng qua Cồn Tân Long (hay Cồn Rồng), Cù Lao Thới Sơn (hay Cồn Lân), và đi xuyên qua giữa hai Cồn Phụng và Cồn Quy với thủy trình dài đến 3,2 km mới sang đến Bến Bắc Tân Thạch thuộc Kiến Hòa.



**Bản đồ các cồn trên Sông Tiền giữa Mỹ Tho và Bến Tre**

**Từ Bến Phà Tân Thạch về Thị Xã Trúc Giang**

Từ Bến Phà Tân Thạch đi về Thị Xã TrúC Giang (tỉnh lỵ của tỉnh Kiến Hòa) chỉ có 2 phương tiện giao thông là xe Lam và xe lôi gắn máy.



**Xe Lam chờ khách**

Lộ trình này dài khoảng 11 km, di chuyển mất khoảng 45 phút, và phải qua một cầu khá lớn là Cầu Ba Lai.

Cầu Ba Lai là một chiếc cầu sắt, bắc ngang Sông Ba Lai (một trong các nhánh của sông Tiền hoàn toàn nằm trong địa phận của tỉnh Bến Tre), dài khoảng 150 mét, và chỉ thông xe một chiều. Vì độ dài quá ngắn, Cầu Ba Lai không có tình trạng buôn bán hàng quà tấp nập tại các cầu thông xe một chiều như cầu Bến Lức hay cầu Tân An.

Sau khi qua cầu Ba Lai rồi, chỉ độ 20 phút thì đã vào đến bến xe của Thị Xã TrúC Giang, đặt ngay tại công trường Ngã Ba Tháp, kế bên sân vận động của tỉnh, và cũng là ngõ vào thành phố Bến Tre.



Trường Trung Học Công Lập Kiến Hòa, nằm ngay trên con đường chính của tỉnh là Đại Lộ Phan Thanh Giản, đối diện với Hồ Chung Thủy



**Cổng Trường Kiến Hòa**



## Thay Lời Kết

Thời gian tôi dạy học tại Trường Trung Học Công Lập Kiến Hòa chỉ có 3 năm thôi (1963-1966) nhưng trong khoảng thời gian tương đối ngắn ngủi đó, tôi đã đi lại lộ trình Sài Gòn – Kiến Hòa rất nhiều lần, và những chuyến đi đó đã để lại rất nhiều kỷ niệm khó quên đối với tôi. Tôi sẽ nhớ mãi từng chặng đường, các làng xã, thị trấn xe chạy ngang qua, từng chiếc cầu lưu thông một chiều, từng món hàng quà tại Cầu Bến Lức, Cầu Tân An. Tôi cũng sẽ không quên được hình ảnh các bến phà Rạch Miễu, Tân Thạch với những chiếc phà lớn nhỏ, các nhánh sông Tiền, cũng như các cồn trên các nhánh sông như Ròng, Cồn Lân, Cồn Phụng. Tôi cũng sẽ nhớ mãi hình ảnh người nhạc sĩ mù với cô bé gái lai có mái tóc vàng hoe, với giọng hát khàn khàn, với khuôn mặt ngây thơ dễ thương. Cũng như nhà thơ Vũ Đình Liên với bài thơ bất hủ “Ông Đồ,” tôi cũng tự hỏi: **“Những người muôn năm cũ, hồn ở đâu bây giờ.”** Đó sẽ là những hành trang thân thương, êm ái mà tôi sẽ mang theo trong suốt cuộc đời còn lại này của tôi.

## GHI CHÚ:

1. **Đường Petrus Ký ở Sài Gòn với bến xe lấy lòng một thời**, tài liệu trực tuyến, có thể đọc toàn văn tại địa chỉ Internet sau đây: [Đường Petrus Ký Ở Sài Gòn với bến xe lấy lòng một thời - Tuổi Trẻ Online \(tuoitre.vn\)](http://duong-petrus-ky-oi-sai-gon-voi-ben-xe-lay-long-mot-thoi-tuoi-tre-online.tuoitre.vn)
2. Anh Huỳnh Chiêu Đăng là một người bạn đồng nghiệp, Giáo Sư môn Lý Hóa tại Trường Kiến Hòa, ra trường ĐHSPSG, Ban Lý Hóa, Khóa 2 (năm 1962), có nhà tại Mỹ Tho. Hiện nay Anh Đăng sinh sống tại Hoa Kỳ và là tác giả của Trang Web **Quán Ven Đường** rất nổi tiếng tại địa chỉ Internet sau đây: [Nhà kho Quán Ven Đường \(ndclnh-mytho-usa.org\)](http://ndclnh-mytho-usa.org)